

— Kuka oli Maria Junnelius?
— ???
— No, se tyttökoulun perustaja.

Niinpä, mutta minkä niistä, siinäpä tenkkapoo. "Tenkkaamalla" ei kuitenkaan päästy yksimielisyyteen, koska muisti riitti vain niin pitkälle, että perustaja oli. Pitemmälle ei päästy, vaikka molemmat olemme eläkkeelle siirtyneitä ent. koululaisia ja keskustelun aloittaja Maria Junneliuksen kaukainen sukulainen.

Kirjasta kävi kyllä heti selvile, minkä koulun Maria Junnelius perusti, mutta samalla tulin ajatelleeksi, että oli sattu, että ensimmäiseksi avasin juuri tämän kujan, Alexander Dahlin Svenska fruntimmersskolan och dess fortsättning Svenska mellansskolan i Uleåborg 1859-1924. Tuli mieleen, että Oulussa on sentään Sara Wacklinin tyttökoulun jälkeen perustettu enemmän kuin yksi tyttökoulu, niin että korkeintaan kai Oulun kansakouluhistorian kirjoittaja, tohtori Pertti Huttunen saattaisi ehkä suoralta kädeltä sanoa, kuka minkin takana on ollut.

* * *

Samalla tuli mieleen, että kaikki eivät ehkä huomaa sitä, että Maria Junneliuksen koulu tänäkin päivänä elää ja vaikuttaa.

Alex. Dahl kertoo, että neiti Junnelius oli perustanut kaksiluokkaisen ruotsalaisen tyttökoulun, joka 1. 9. 1859 siirtyi valtiolle. Tästä päivämäärästä koulu laskee ikänsä. Dahlin ensimmäinen lause panee kyllä miettimään, milloin neiti Junnelius oli aloittanut, sillä hänen koulussaan oli siis kaksi luokkaa, I:llä 28, II:lla 30 oppilasta. Miksi koulun ikä ei lasketa hänen yksityiskoulustaan? Näin syvällisiä asioita en tässä kuitenkaan voi yrittääkään ratkaista.

1. 9. Maria Junneliuksesta tuli koulun "ensimmäinen opettaja", siis johtajatar. Viisi vuotta myöhemmin hänet nimitettiin ranskan kielen opettajattareksi.

Jo 1861 kouluun perustettiin kolmas luokka. Kaikki luokat olivat kaksivuotisia. 1870 I luokka jaettiin kahtia ja 1875 perustettiin neljäs luokka. 15 vuotta myöhemmin perustettiin yksityinen viides luokka, joka siirtyi valtiolle 1886. Tällaisena 5-luokkaisena "fruntimmersskolanina" koulu jatkoi vuoteen 1904.

Vuonna 1904 määrättiin suomi opetuskieliseksi Oulun ruotsalaisen reaaliyhteiskoulun ensimmäiselle luokalle ja edelleen vuosi vuodelta ja luokka luokalta, niin että viimeiset ruotsin kielet oppilaat saivat päästötodistuksensa keväällä 1911. Tämä koulu jatkoi Oulun triviaalikoulun perinteitä, monen nimenmuutoksen jälkeen, ja nimiä muutettuaan siitä meidän aikanamme tuli Oulun normaaliyhteiskoulu. Työtapaturman takia juridinen perinne katkesi, kun Norssi muuttui normaalikouluksi.

* * *

Ruotsinkielisen poikalyseon päättymistä murehtineet oululaiset anoivat 1904 kouluviranomaisilta, että Fruntimmersskolan olisi muodostettu yliopistoon johtavaksi tyttöjen ja poikien oppilaitokseksi. Anomuksen seurauksena määrättiin, että Fruntimmersskolanista oli lukuvuodesta 1904-5 alkaen vuosi vuodelta muodostettava tyttöjen ja poikien yhteinen koulu, joka sainimen Realläröverket för gossar och flickor i Uleåborg. Syyskuun 1:senä 1904 pyrähtivät ensimmäiset pojat tähän "tipakouluun". Voimme vain kuvitella, mikä kukkokiekku siinä soi!

Keväällä 1908 saivat tyttökoulun viimeiset oppilaat päästötodistuksensa. Vuonna 1914 koulu sai nimen Svenska mellansskolan i Uleåborg. Siksi vanhat oululaiset yhä vielä puhuvat "mellansskoolasta", vaikka koulun nimi jo kauan on ollut Svenska privatskolan i Uleåborg och dess fortsättningsklasser. Niin, noista jatko-luokista!

Kuvat:

Kirkkokatu 45

Valokuva teoksesta ALEXANDER DAHL: Svenska fruntimmersskolan och dess fortsättning Svenska Mellansskolan i Uleåborg 1859-1924. Etukansi.

Torikatu 16, Valokuva: Atte Kalajoki

Koska vuoden 1904 anomus ei tuottanut yliopistoon johtavaa ruotsinkielistä yhteiskoulua, perustivat Pohjois-Suomen ruotsinkieliset, nokkamiehinä tietenkin oululaiset, jo samana syksynä yksityisen jatkoloukan, jonka kouluhallitus salli hyyrätä ja toimia fruntimmersskolanin talossa rahatta ja hinnatta, opettajien työskennellessä samassa hengessä, aatteen vuoksi. Tämän luokan seitsemän oppilasta kirjoittivat ylioppilaksi 1907, privatisteina em. ruotsalaisessa reaaliyhteisössä. Vasta saman vuoden syksystä aloitti uusi erä yksityiskoululaisia ylioppilaaksi pyrkimissään, ja ke-

Fruntimmersskolanin ja sen jatkajien koulutalo 1869—1944, Kirkkokatu 45.

vällä 1910 kuusi heistä suoritti ylioppilastutkintonsa, jälleen em. reaaliyhteiskoulun yksityisoppilaina.

Vuoden 1910 edellämäinuituista ylioppilasta elää vielä kaksi virkeää tyttöä keskuudessamme, neiti Sigrid Salmgren Oulussa ja rouva Gerda Weneskoski synt. Braxén, Helsingissä, molemmat ansioituneita musiikki-ihmisiä, Gerda W. myös valtakunnallisesti.

Vuoden 1907 lopulla perustettiin Oulussa ruotsalaisen reaaliyhteiskoulun jatkoloukkia varten kannatusyhdistys, jonka suojissa jatkoloukat, nykykielillä lukio, aloittivat 1909. Senaatti soi 1912 tälle jatkolle oikeuden antaa oppilaille päästötodistuksen yliopistoon, ja samana keväänä "valmistuivat" ensimmäiset ylioppilaat, ja siitä pitäen, viime kevääseen saakka.

Ruotsalainen yksityiskoulu jatkoineen, Svenska privatskolan, on siis Oulun toimivista kouluista vanhin, eiköhän vain ainakin 125 vuoden ikäinen. Maria Junneliuksen johtama valtionkoulu toimi ensimmäiset 10 vuotensa Oulun kaupunginlääkäarin, professori Gustaf Toppeliuksen rakentamassa talossa, jonka professorin kuoleman jälkeen 1864 lähtien omisti hänen kuolinpesänsä. Tuttu keltainen talo, nykyinen Torikatu 16. V. 1869 koulu muutti Kirkkokadun nroon 45, jossa se sitten jatkoineen nimenmuutos-

tenkin jälkeen toimi aina helmikuun 1944 ilmapommitukseen saakka...

* * *

Fruntimmersskolanin historian ja matrikelin laatija oli lehtori Alexander Dahl, joka tuli koulun palvelukseen jo 1897. Nimen muistan lapsuusvuosiltani, matikanlehtorin, josta samoin kuin monista hänen kollegoistaan kuulin kaikenlaisia kaskuja ja riimitelyjä. Pelkään pahoin, että oppilaat eivät oikein tieneet, mikä ja kuka Dahl oli. Näinhän käy usein!

* * *

Oulun historiaan lehtori Dahl jäisi jo yksistään tässä käsitellyn kirjansa ansiosta, mutta ei siinä läheskään kaikki. Suorastaan korvaamaton on hänen laatimansa Oulun triviaalikoulun ja sen työnjatkajien historiikki ja oppilasluettelo monine merkimiesten elämäkertoineen, "Kort historik" jne. Triviaalikoulun ja sen edeltäjän, pedagogion, arkisto tuhoutui Oulun suurpalossa 1822, mutta osittain ja hyvin merkittävästikin osalta Dahlin vaivalla kokoama oppilasluettelo ulottuu silti myös tuon tuohuuden taakse. Kunniotuksemme vakuutus lehtori Dahlille!

Kuinkahan monta tuon kirjaravinaisuuden onnellista omistajaa Oulussa on?

Junneliuksen koulun ensimmäinen koulutalo, Toppeliuksen talo, Torikatu 16.